

Betänkandet AI-kommissionens - Färdplan för Sverige (SOU 2025:12)

Fi2025/00457

Sammanfattning

Universitets- och högskolerådet (UHR) ställer sig positivt till AI-kommissionens ambition att stärka Sveriges AI-utveckling inom de tre övergripande delarna: En stabil grund att bygga på, AI för alla samt Ledarskap och styrning

UHR välkomnar:

Att AI-kommissionen uppmärksammar vikten av att använda AI inom den offentliga sektorn. UHR anser att det är viktigt att dela gemensamma användningsfall med varandra och dra nytta av redan utvecklade AI tjänster

Förslaget med en AI-verkstad. Utveckling och drift för AI är kostsam och att kunna använda varandras modeller och ha en gemensam syn på regelverk skulle vara mycket värdefullt.

Inom området Datahantering så menar UHR att interoperabilitet är viktigt, både för UHR och generellt inom den högre utbildningssektorn, där det redan finns enhetliga standarder. UHR vill även betona vikten av att utbyte av data mellan myndigheter och system diskuteras så att en samsyn kring nyttjande och legala frågor kan uppnås.

UHR önskar förtydliganden av AI-kommissionens förslag om olika uppdrag till UHR om fördelning av medel, koordinering och sammanställning. Detta utvecklas nedan.

UHR vill uppmärksamma att myndigheten redan har uppdrag att sprida information till dem som vill söka sig till EU:s institutioner.

Avsnitt. Ekosystemet, Data, sida 12:

Framtidssäkra välfärden, sida 16:

UHR välkomnar att utbyte av data mellan myndigheter och system diskuteras. Dessa frågor är inte bara viktiga för AI-användningen men också för datadelning enligt EU:s Single Digital Gateway; utbyte av studentdata genom European Digital Credentials (EDC), Erasmus Without Paper.

Detta har en tydlig koppling till regeringsuppdraget "Sammanhållen datainfrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande".

Interoperabilitet, sida 38:

Interoperabilitet är viktigt för UHR och generellt inom den högre utbildningssektorn där det redan finns enhetliga standarder. UHR har behov av rättsliga och tekniska möjligheter för att kunna utnyttja möjligheterna med utbyte av studentdata till fullo.

Avsnitt. Mer AI i den högre utbildningen, sida 66:

Förslag:

AI-kommissionen anser att 750 miljoner kronor totalt under åren 2025–2027 bör avsättas till lärosätena.

Syftet är dels att lärarna ska få möjlighet till kompetensutveckling inom AI, dels att innehållet i utbildningarna framtidssäkras.

Universitets- och högskolerådet bör få i uppdrag att ansvara för satsningen och tillföras 5 miljoner kronor årligen för det utökade uppdraget

I det fall UHR ges uppdrag enligt ovan måste det förtydligas vad UHR förväntas att ta ansvar för och vad som menas med att framtidssäkra innehållet i utbildningar. Om framtidssäkring innebär att utbildningarna på något sätt ska kvalitetssäkras så är detta något som möjligen ligger inom Universitetskanslersämbetets ansvarsområde men det är inte en uppgift för UHR.

UHR menar att om myndigheten ska kunna fördela de 750 miljoner på ett ansvarfullt och effektivt sätt såsom kommissionen förslår så måste det vara tydligt reglerat. Det är en ansevärd summa pengar och det måste finnas tydliga riktlinjer för vilka utgångspunkterna är och vilka effekter som eftersträvas så att införandet kan ske på ett effektivt och rättssäkert sätt. UHR anser att uppdraget som det beskrivs i rapporten är otydligt då det är lärosätena som ansvarar för sitt utbildningsutbud samt att anställda lärare får den kompetensutveckling som krävs.

**Avsnitt. Vilken kunskap är de yrkesverksamma i behov av?
Sida 70:**

Förslag:

AI-kommissionen anser att utbildningsväsendet bör tillföras 250 miljoner kronor totalt under åren 2025–2027.

Syftet är att frigöra tid för lärare att kompetensutveckla sig samt för att genomföra nödvändiga kompletteringar av utbildningsutbudet av kurser för yrkesverksamma.

Uppgiften att koordinera och sammanställa den nationella satsningen på livslångt lärande bör ges till Universitets- och högskolerådet (UHR) samt Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH). Myndigheterna bör samordna sina uppdrag och de bör vardera tillföras 5 miljoner kronor årligen i två år för uppdraget, därefter 2 miljoner kronor vardera per år. Kursutbudet bör finnas på AI-hubben, som presenteras mer ingående nedan

Uppdraget är vagt formulerat och behöver förtydligas i det fall att UHR får uppdraget. Avser det förslagna uppdraget liksom ovan "Mer AI i den högre utbildningen" att myndigheten ska fördela 250 miljoner till lärosätena så krävs även här ett mycket tydligt formulerat uppdrag till de både UHR och Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH)

Uppgiften om koordinering skulle kunna innebära en fördelning av medel men UHR ser även att satsningen skulle kräva koordinering av ett flertal aktörer såsom det nämns i rapporten. De behöver samverka för att kunna utforma ett relevant utbud av kurser och utbildningar anpassade till de yrkesverksammas behov av AI-kompetens.

UHR anser att Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) har andra förutsättningar på detta område än vad UHR har. MYH har en stark arbetsmarknadskoppling och därmed bättre förutsättningar att medverka i att yrkesutbildningar kan utvecklas på ett sätt som följer arbetsmarknadens behov. UHR ser inte att det finns samma möjligheter när det gäller högskoleutbildningar. Det finns inget krav i lagstiftningen på att de ska tillgodose arbetsmarknadens behov eller utformas i samverkan med arbetsmarknaden.

Uppgiften att genomföra nödvändiga kompletteringar av utbildningsutbudet av kurser för yrkesverksamma är något som MYH skulle kunna göra inom sitt befintliga uppdrag. UHR kan inte se att UHR har samma möjligheter att påverka utbildningsutbudet.

Vad gäller det andra förslagna uppdraget att frigöra tid för lärare att kompetensutveckla sig, så är det ju något som åligger en arbetsgivare, det vill säga lärosätena. UHR har svårt att se hur myndigheten skulle kunna påverka lärosätens arbete med att frigöra tid för lärares kompetensutveckling. Det skulle kräva omfattande förändringar i det rättsliga regelverket och i instruktion till såväl lärosäten som UHR.

Avsnitt. Effektivare användning av offentliga resurser Sida 96:

UHR välkomnar att AI-kommissionen uppmärksammar vikten av AI användning inom den offentliga sektorn. UHR anser att det är viktigt att dela gemensamma användningsfall med varandra och kunna dra nytta av redan utvecklade AI tjänster.

Avsnitt. Sverige bör vara aktivt och driva prioriterade frågor, sida 111:

Förslag:

Åtgärder bör vidtas för att råda bot på Sveriges underrepresentation inom EU:s institutioner. Specifikt kommer det att behövas fler svenska tjänstemän inom generaldirektoratet för kommunikation (DG Connect) och den AI-byrå som nu bildas i Bryssel. För att uppnå detta bör bland annat placeringar av tjänstemän från myndigheter och departement finansieras centralt. Den enhet som lånar ut personal ska inte belastas med kostnaden. Kostnaden kopplat till AI-frågor bedöms gradvis öka och uppgå till 10 miljoner kronor per år inom fyra år.

UHR vill här uppmärksamma att myndigheten redan har ett uppdrag om att sprida information till dem som vill söka sig till EU:s institutioner, detta anges i *förordningen (2012:811) med instruktion för Universitets- och högskolerådet*.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Eino Örnfeldt efter föredragning av utredare Martin Krebser i närvaro av biträdande avdelningschef Karin Olsson.

Eino Örnfeldt

Martin Krebser, föredragande

Expedieras till:

Finansdepartementet, fi.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till fi.ofa.dof.remisser@regeringskansliet.se